

Courtesy of WARP FILMS, MATRIARCH PRODUCTIONS AND PLAN B and Netflix, inc.

Adolescence Avsnitt 4

Språk: Engelska, svensk text

Regi: Philip Barantini

Land: Storbritannien

Produktionsår: 2025

Ålder: År 3 gymnasiet/universitetsutbildningar

Längd: 60 minuter

Sammanfattning av serien:

Det är pappa Eddies födelsedag. Det är 13 månader sedan Katie blev dödad och Jamies rättegång ska snart genomföras. På Eddies födelsedags morgon upptäcker familjen att någon skrivit "peddo" på pappans bil. Familjen brottas med tankarna på om de gjort något fel, att det är därför Jamie är åtalad för mord och de kämpar för att vara en "normal" familj trots kaoset som råder. De brottas också med samhällets blickar och åsikter om Jamie är skyldig eller inte. Jamie ringer sin familj och gratulerar pappa på födelsedagen. Han berättar att han erkänt sig skyldig till mordet på Katie. Mamman och pappan diskuterar vad de gjort felr det deras fel?

1. Berättelsen tar sin början

I det fjärde avsnittet får vi se Jamies familj på nära håll. Modern, som endast syntes kort i det första avsnittet men varit frånvarande i resten, får denna gång en framträdande roll. För första gången möter vi även Jamies syster och får veta hur gammal hon är. Vi får dessutom en tydligare bild av Millers hem: ett varmt och ljust hus på en gata där grannarna till synes är familjära och välbekanta.

Avsnittet utspelar sig på födelsedagen för Eddie, Jamies pappa, som fyller femtio. Manda, hans fru, förbereder frukost till honom. Jamie befinner sig på ett utbildningscenter för säkerhet, men har skickat ett födelsedagskort till sin pappa, med hans ansikte avmålade på kortet. Trots denna lilla glädje i familjen förstörs stämningen när någon skriver en förolämpning på Eddies van som står parkerad utanför huset:
Nonce: en skam för Jamies familj.

I brittisk engelska är "nonce" en mycket stark förolämpning, som vanligtvis betyder: *person som är anklagad för eller dömd för sexuella övergrepp mot barn.*

Detta räcker för att förstöra Eddies femtioårsdag! I avsnittet ser vi också att Jamie ringer sin pappa och berättar att han vill erkänna mordet. Avsnittets sista minuter ägnas åt hur pappan tar emot detta; han har svårt att förstå och tro vad hans son har gjort. Till slut hör vi hans gråt när han går in i Jamies rum, kramar hans lilla gosedjur och smeker den, och säger:

"Förlåt mig, min son, jag borde ha gjort bättre."

2. Ett nära porträtt av Jamies familj

Här i det sista avsnittet får vi äntligen se Jamies familj och bekanta oss med miljön där Jamie växte upp, samtidigt som vi lär känna hans pappa, mamma och syster alltmer.

Manda, Jamies mamma, är en lugn och tålmodig kvinna som lyssnar noggrant och uppmärksam. Hon är ofta inte den som motsätter sig, utan framstår som mycket stödjande gentemot sin make, en verklig stödpelare – en lugn närvaro som sällan protesterar högljutt och som alltid tar hänsyn till situationen. När Eddie, hennes make, blir arg och tappar kontrollen, bemöter Manda honom med lugn och försöker förstå honom istället för att reagera med ilska. Hennes sätt att titta på honom visar just detta försök att förstå och läsa av omständigheterna. Lisa, Jamies syster, liknar sin mamma; i hennes beteende syns ett försök att lyssna och förstå andra människor och situationer.

Men vad lär vi oss här om Eddie?

Jämför det som framkommer om hans karaktär i detta avsnitt med det du såg i det första avsnittet. Vilka nya drag eller beteenden uppmärksammar du som fångar din uppmärksamhet?

3. Den nya mannen och ambivalenta maskulinitet

Forskningen visar att övergången från ett patriarkalt faderskap som bygger på auktoritära förhållanden till ett mer frivilligt och relationellt och vänskapligt papparoll har varit både omvälvande och dramatisk. Män har förlorat vissa tidigare privilegier och deras position i den heterosexuella familjen har blivit mer osäker. I diskussionen om maskulinitetsnormer lyfter de svenska forskarna Tomas Johansson och Mehrdad Darvishpour fram ytterligare en form av maskulinitet som kallas alternativa maskulinitet. Man talar i dag allt oftare om "den nye mannen", som inser att patriarkatet inte vilar på stabil traditionella grund. Detta har öppnat för nya sätt att vara man – ibland beskrivet som en feminisering av maskuliniteten, vilket påverkar familjedynamiken på ett positivt sätt. Relationer byggs i allt högre grad på kärlek, kamratskap, öppenhet och jämställda värderingar. Dessa män bejaktar förändringarna och uppskattar att leva i jämlika relationer och väljer att "hänga med" i utvecklingen. De är mer delaktiga både i familjeliv och samhälle och ser inte jämställdhet som ett hot. På längre sikt kan de förstå att jämlika relationer gynnar även dem själva, vilket underlättar framväxten av "den nye mannen".

Eddie är däremot långt ifrån denna typ av den nya mannen och alternativ maskulinitet. Hans reaktioner stämmer snarare med det som kan kallas ambivalent maskulinitet. Det innebär att mannen å ena sidan vill ta avstånd från traditionella maskulinitetsnormer. Å andra sidan drar han sig tillbaka när förändringarna påverkar familjelivet eller när nya krav ställs på män. Ambivalenta män försöker vara positiva till förändring och anpassa sina attityder – särskilt när det gäller det demokratiska faderskapet och relationen till barnen och sitt kvinnliga partner – men de vacklar mellan att välkomna utvecklingen och att reagera negativt när de upplever att de förlorar makt eller kontroll över kvinnor och barn. Eddies pendling mellan ett mer auktoritativt faderskap och en vänskaplig, emotionell och öppen relation till sina barn och sin familj kan ses som ett tydligt tecken på denna ambivalenta maskulinitet. Hans beteende uttrycker både en vilja att förändras och samtidigt en osäkerhet och rädsla inför de nya krav som jämställdheten och alternativa maskulinitet kan ställs på mäns roller i familjen.

I de första minuterna är Eddies språkbruk relativt försiktigt; han använder ordet "snälla" ofta och påminner sin dotter, som vill skälla på de personer som skrivit förolämpningen på vanen, att "tänk på ditt språk". Han försöker ha kontroll över situationen och hantera allt. När Lisa berättar för honom att någon har skrivit på vanen, tar Eddie fram vatten och tvål i hopp om att kunna tvätta bort texten. Men han lyckas inte. Han spiller ut hinken med vatten och skum på marken, stressad och upprörd, men försöker fortfarande be sin fru om ursäkt för den lilla skadegörelsen. Sakta inser vi att Eddie är en man som lätt kan bli arg och tappa kontrollen. Trots att han påminner sin dotter om att inte använda svordomar och "tänka på språket", svär han själv när han blir upprörd, samma svordomar som vi hörde från Jamie i förra avsnittet. I ett samtal mellan Jamies mamma och pappa säger hon: "Jamie har ett fruktansvärt temperament, precis som du."

Här ser vi komplexiteten och de olika sidorna av Eddies karaktär. Men det mest framträdande i detta avsnitt är hans sätt att reflektera över sina egna känslor och övertygelser, något han har svårt för, och något som Jamie också hade svårt med i sitt möte med psykologen i förra avsnittet.

Eddie föreslår att familjen ska gå ut tillsammans och fira hans födelsedag, och låta bli att bry sig om förolämpningen som någon har skrivit på deras van. I bilen försöker han vara "rolig"; han säger till sin dotter: "Sätt på lite musik", och tillsammans med

Manda börjar de prata om musik och minnen från klubbar, dans och liknande. Han berättar till och med om hur de träffades och deras första dejt. Här försöker Eddie tala mer öppet, han förklarar hur Manda tog sin första "French kiss" från honom, medan hans dotter låtsas skämmas över att höra detta.

Eddie vill vara en bra pappa, och i denna situation upplever han "det goda pappaskapet" genom att vara underhållande och inte tråkig. Kan man säga att detta är en form av öppen hjärtat pappaskap, uttryckt på ett "maskulint" sätt?

Senare, i mycket viktiga dialoger mellan Eddie och Manda, hör vi Manda säga:

"När Jamie kom hem från skolan gick han upp för trappan direkt till sitt rum, stängde dörren och satte sig vid datorn. Ibland var ljuset tänt ända till ett på natten. När jag sa att han måste sova eftersom han hade skola nästa dag, släckte han lampan utan ett ord."

Eddies svar är intressant: "Vi kunde inte kontrollera allt."

Eddie är inte en kontrollerande pappa, eller åtminstone har han försökt att inte vara det. Han öppnar sig för sin fru och berättar mycket:

"När jag var i Jamies ålder slog min pappa mig med bälte. Jag lovade mig själv att inte göra så mot mina barn. Och jag gjorde inte det. Jag försökte bara vara bättre. Men är jag det?"

Manda svarar: "Du försökte. Vi försökte båda."

Du försökte. Vi försökte båda.

Eddie: "Jag tog honom till fotboll så att han skulle bli starkare. Men han klarade det inte. Jag satte honom i målet. När papporna skrattade och retade honom kunde jag inte titta på honom eftersom jag inte ville att han skulle skämmas. Sedan slutade han med fotbollen, så jag satte honom på boxning. Han klarade inte det heller och slutade. Han sa att han ville ha en dator. Vi köpte en åt honom, en välutrustad dator och allt han ville ha. Jag trodde att han hade allt han behövde på sitt rum och att det var en trygg plats. Jag var inte en bra pappa..."

Manda: "Jo, det var du. Du är en bra pappa. Jag var också en bra mamma. Men vi har ändå gjort honom till den han är."

Denna dialog får Eddie att konfronteras med verkligheten: han har aldrig riktigt accepterat sina barns misstag, småkrascher och "misslyckanden" eftersom han inte velat se dem. Även när Jamie i dag ringer och säger att han vill erkänna mordet, är det mycket svårt för Eddie att ta in detta.

Men Manda, som Jamies mamma, tar det lättare och säger till honom:

"Är du okej, min son? Har maten där blivit bättre? Jag har skrivit några gånger och sagt att du inte är nöjd med maten."

Manda vet att hon måste hjälpa sin son att hantera situationen, och ett sätt kan vara att återföra honom till konkreta, vardagliga realiteter, till exempel genom att fråga om maten på utbildningscentret där Jamie är. Lisa följer sedan efter sin mamma och går in i samtalet med Jamie: hon frågar om han går till gymmet, om han tränar och om han har något särskilt träningsprogram. Det verkar som att kvinnorna i denna familj har mer initiativ och kreativitet när det gäller att hjälpa Jamie att acceptera den nya situationen han befinner sig i. För att underlätta denna acceptans använder de konkreta och vardagliga element i vardagen. Eddie däremot förblir tyst.

I de sista minuterna är det Manda som bryter Eddies tystnad. Hon går in i sovrummet, berömmar tröjan han har på sig, sätter sig på sängen bredvid honom och börjar prata med honom. I samtalet konfronteras Eddie äntligen med verkligheten kring "Jamies handling" och accepterar den. Manda gråter under samtalet, och Eddie faller några tårar, men det märks att han försöker hålla tillbaka. Till slut blir han en pappa som för första gången kan tala öppet om sina känslor för sitt barn och sitt sätt att uppfostra honom.

Har ni hört talas om "**Pappors gruppssamtal**"? Känner ni till organisationer eller nätverk i Sverige som erbjuder sådana möjligheter för unga män och unga pappor, där de kan delta i öppna samtal tillsammans?

4. Behovet av att utbilda och förändra mäns roll

I den sista scenen går Eddie in i sin sons rum. Här ser vi verkligen rummet tillhörande en trettonåring. Eddie verkar se rummet för första gången. Han betraktar varje hörn med omsorg och sorg, som om han i sitt inre tänker: "Jamie borde vara här just nu." Han sätter sig på sängen, tar Jamies lilla gosdjur som ligger där, lägger täcket över det, kramar det och börjar äntligen gråta. Mannen som under hela tiden inte har kunnat – eller velat – gråta på detta sätt fyller rummet med sitt gråtande. Han kysser gosdjuret och säger: "Förlåt mig, min son, jag borde ha varit bättre än så här."

Eddie var inte en kontrollerande pappa, han var inte våldsam mot sina barn. Han gav Jamie allt han ville ha, försökte göra honom "stark", försökte att inte se hans "misstag"; och för honom själv var detta definitionen av att vara en bra pappa. Han hade lärt sig av sin egen far att inte vara våldsam eller tyrannisk. Han ville vara "bättre" än sin pappa. Men, precis som många andra pappor, lider han av bristen på sådan utbildning: att inte vara kontrollerande eller våldsam räcker inte; man måste tillbringa tid med sitt barn, verkligen se honom, lyssna på honom, se hans rum, lära känna hans gosdjur, uppmuntra honom att berätta om sina misstag, dela med sig om någon har retat honom, tala om sina känslor om han blivit mobbad.

Eddie, precis som många andra pappor, hade varken situationen, chansen eller möjligheten att lära sig detta – eller tid att spendera med sitt barn. Han hade spontant lärt sig att inte bli som sin egen far, men han hade inte lärt sig hur man faktiskt "ska vara". Effekten av denna "förvirring" kan också ses i Jamies beteende. Han har ännu mycket att lära sig och befinner sig nu, som trettonåring, i en situation mellan att vara "våldsam" och "offer".

Som tidigare nämnts, **Michael Messner**¹ – en forskare som har forskat maskuliniteter ur ett intersektionellt perspektiv - förklarar att maskulinitet är en situation som kan innebära privilegium men samtidigt sårbarheter, underordnande och olikheter. Enligt honom kan en person som identifierar sig som man både dra nytta av fördelarna i ett ojämlikt könssystem och samtidigt vara undertryckt. Han förklarar situationen för män som både har fördelarna av att vara "man" i en ojämlik könsmaktsordning och samtidigt förnedras och utsätts för skada av det patriarkala systemet.

Jamie Miller är i en sådan situation. Han är en trettonårig tonåring som identifierar sig som ung pojke som förmodligen vill dra nytta av de fördelar som könsmaktsordningen ger honom. Därför kan våldet han

¹ Messner, M. (1997), *Politics of Masculinities: Men in Movements*, Sage, London.

begär ses som en av de mest extrema formerna av könsbaserat våld – kvinnomord. Samtidigt är Jamie ett offer för det patriarkala systemet, ett system som styr honom och andra ungdomar att följa auktoritära maskulinitetsnormer, sträva efter mer makt, kontroll och dominans. Och om detta ideal inte uppnås, kommer de att skadas; en skada som Jamie upplevde och som han sedan uttryckte genom våld och mord på en klasskamrat.

5. När dotter blir familjens moraliska kompass

I det sista avsnittet ser vi våld som vissa personer riktar mot Jamies familj; de skriver förolämpningar på hans pappas bil, och detta är en berättelse som fortsätter, därför insisterar mamma och dotter på att lämna huset och området. Till slut återfinner familjen sig mitt i detta våld, medan Jamie efter månader accepterar att han begått mordet. Men till slut säger Jamies syster, som också är tonåring och bara några år äldre än Jamie, till sina föräldrar att de borde stanna i samma hus och stad och fortsätta sina liv. Pappa känner stolthet över sin dotters beteende och säger till sin fru: "Titta på vad vi har skapat med vårt barn!" Han menar sannolikt att han berömmar sin dotter och säger "titta på vilket mästerverk vi har skapat". Mamma svarar lugnt men tankeväckande: "Precis som vi har uppfostrat den andra." Men detta är inte hela sanningen. Könsidentifikation är en process som inte sker på samma sätt för alla individer. De normer och beteenden som rör kön som individer lär sig påverkas av familj, skola, samhälle, strukturella faktorer och även sociala medier och online-interaktioner. Det som hände Jamie är inte samma som kan hända med en annan tonåring. Inte heller alla som har en könsidentitet som "man" drar nytta av det patriarkala systemet på samma sätt.

Förlåt mig min son

6. Det digitala våldets kraft

Relationen mellan våld och maskulinitetsnormer har inte uppstått enbart i sociala medier och är inte heller begränsad till dem. Men det går inte att förneka att sociala medier spelar en stor roll i att förstärka vissa auktoritära och våldsamma maskulinitetsideal. Forskning visar att det finns ett komplext samband mellan hur tonårspojkar och unga män formas av genusnormer och vilket innehåll de konsumerar på sociala medier. Tonåringar kan själva välja innehåll som passar deras tidigare intressen och attityder, men de kan också bli exponerade för material som förstärker stereotyper om kön och makt.

Vissa funktioner på sociala plattformar – som "Stories", anonyma konton eller tillfälliga inlägg – gör det lättare för pojkar att dela material om kön och identitet utan att känna sociala risker. Det kan skapa ett utrymme där de kan uttrycka både feministiska idéer och mer kvinnofientliga eller könsnegativa åsikter. Interaktioner med vänner och jämnåriga spelar också stor roll. Ofta delar pojkar sådant innehåll som de tror att gruppen förväntar sig av dem. Studier visar att gruppträck kan göra att pojkar accepterar maskulinitetsideal som betonar risktagande, fysisk styrka och sexuell erfarenhet. Dessa ideal kan, i vissa fall, bidra till att normalisera och till och med provocera aggressivt beteende och olika former av våldet hos pojkar.

Diskussionsfrågor

1. Vad säger det om samhället att våld riktas mot Jamies familj? Är detta en form av kollektiv bestraffning, och vad får det för konsekvenser för möjligheten till ansvarstagande och bearbetning?
2. Hur kan mäns privilegier både förstärkas och begränsas beroende på sammanhang? Diskutera hur kön samverkar med faktorer som sexuell läggning, ålder, klass, funktionsvariation och etnicitet, och hur detta kan skapa både makt och utsatthet.

Diskussionsfrågor

1. På vilket sätt kan sociala mediernas funktioner – såsom anonymitet och tillfälliga format som "Stories" – bidra till att förstärka auktoritära eller våldsamma maskulinitetsnormer?
2. Kan dessa plattformar samtidigt skapa utrymme för alternativa, mer jämlika former av maskulinitet?
3. I vilken utsträckning delar pojkar innehåll för att passa in i gruppens förväntningar snarare än för att det speglar deras egna övertygelser? Vad kan detta få för konsekvenser?